

N:o 76.

Af Herr C. F. Lundström: Om beviljande af anslag till bestridande af kostnaden för flyttning till hufvudstaden och uppställning i lämplig lokal af de å Ulriksdals Kongl. lustslott nu förvarade, af framlidne Konung Carl XV till staten skänkta samlingar m. m.

Den storartade gåfva, som Konung Carl XV i sitt testamente låtit komma svenska staten till del, genom skänkandet af sina värdefulla samlingar, kan blifva af verklig, allmän praktisk nytta genom att dessa samlingar göras lätt tillgängliga för den stora allmänheten. Detta blifver visserligen förhållandet med taflo och vapen, hvilka komma att införas med statens samlingar i nationalmuseum; men icke med de till konstindustriens område hörande föremålen, hvilka, om icke ändamålsenliga åtgärder vidtagas, af brist på utrymme i hufvudstaden, skulle komma att förvaras på Ulriksdals slott, der de för närvarande till största delen befinna sig och hvarigenom tillträdet till dem blefve i hög grad försvåradt.

Redan länge har man, synnerligast i andra länder, insett det stora gagnet, att ej säga det oundgängliga behovet af att bilda lätt tillgängliga konstindustriella museer, hvilka, genom att i sig upptaga framstående alster af icke blott nutidens utan ännu mer förgångna konstperioders arbeten från olika länder, dels framställa en öfverskådlig bild af konstindustriens historia, dels verka till smakens förädlande hos den stora allmänheten, på samma gång de särskildt för fabriksidkaren, handverkaren och hemslöjdaren bereda ett ständigt öppet tillfälle att, vid utförandet af sina arbeten, tillgodogöra sig de samlade skatter af smak och konstfärdighet, som århundradens mödosamma arbete frambragt.

Också hafva på senare tid allt flera sådana museer uppstått, såsom South-Kensington museum i London och Österrikiska museet för konst och industri i Wien m. fl. Att sakens vikt numera äfven i vårt land lifligt inses, visar sig bland annat deraf, att svenska slöjdföreningen börjat upprätta sådana samlingar, hufvudsakligen genom enskilda personers bemödanden, hvilka erhållit understöd af Kongl. Maj:t, som dertill bidragit med ett årligt belopp af 1,500 Riksdaler. Sådant visar sig ytterligare genom några utlåtanden, som, på gifven anledning, nyligen lemnats af flere sakkunnige domare. Sedan nemligen Juveleraren C. Hammer i Stockholm år 1870 tillkännagifvit sin afsigt att till staten hembjuda sina betydliga samlingar af antiqviteter, skulptur, konstverk, konstindustri, handskrifter, böcker och diverse föremål, och för den skull anhållit att undersökning af dessa måtte ske och yttrande derom afgifvas af Kongl. Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien, Kongl. akademien för de fria konsterna, Slöjdskolans styrelse, Fornminnesföreningen, Stockholms arbetareförening och Slöjdföreningen i Stockholm, bland hvilka, sedan ofvannämnda hembjudande också skett, de tre förstnämnde äfven af Kongl. Maj:t anbefallts att i anledning deraf inkomma med underdånigt utlåtande; så hafva dessa afgifvit yttranden, hvilka sammanstämman deruti, att de högt uttala behofvet och nyttan för vårt land af samlingar af ifrågavarande slag. Att dessa åtgärder icke ledt till någon vidare påföljd, torde förnämligast bero deraf, att egaren, som för hela samlingen begärt det stora beloppet af 1,600,000 Riksdaler Riksmünt, icke velat dela samlingen och således ej heller särskildt afyttra den del deraf, som kunde användas för ett konstindustrimuseum.

Det intresse för denna sak, hvilket sålunda inom landet börjat vakna och yttra sig i handling, skall likväl icke vara i stånd att, endast genom Slöjdföreningens ofvan nämnda åtgärder kunna annat än så långsamt ernå några anmärkningsvärda resultat, att det är fara värdt, det vi inom konstindustrien skola stanna allt mera efter de nationer, som redan i fullaste mått till denna industris gagn begagnat sig af de kraftiga hjälpmedel, som konstindustriela museer erbjuda.

Ett stort steg till afhjelpande af denna brist skulle tagas, om de nu till staten skänkta samlingarne ordnades på ett ställe inom hufvudstaden och der förenades med de Slöjdföreningen tillhöriga, hvilka senare säkerligen villigt skulle för ändamålet kostnadsfritt öfverlätas; med denna samling skulle ytterligare kunna förenas en del sådana föremål ur statens öfriga samlingar, som äro af rent konstindustriell natur och icke äro med några historiska minnen förknippade, annorlunda än såsom utgörande länkar i arbetets historia. Gjordes derefter detta sålunda

bildade museum lätt tillgängligt för allmänheten, så skulle det från första stund för höjandet af vår industri medföra en nytta, som dagligen tillväxte i samma mån samlingarne ökades genom gåfvor och de inköp, till hvilka statsmakterna säkerligen skulle finna för godt att framdeles anvisa erforderliga medel, när det allmänna intresset för saken hunnit utveckla sig derhän, att det blifvit för en och hvar klart, att sådant vore för nationens framsteg i den omnämnda riktningen af den största betydelse.

För en mindre nation är det af stor vigt, att dess krafter samlas och att dess tillgångar på bästa sätt användas. Sådant är dock ingalunda förhållandet beträffande samlingarne på Ulriksdal, så länge de der kvarstanna, ty de kunna der blott komma ett fåtal besökande till godo, i stället för att dagligen gagna en stor allmänhet. Skulle de fortfarande komma att der förvaras, vore det så mycket mer att beklaga, som det i dessa samlingar ligger ett större värde, än man måhända i allmänhet föreställer sig. Enligt den deröfver upprättade, tryckta katalogen, som dock hvarken upptager tafloer eller vapen, utgöras dessa samlingar af ej mindre än 2,208 nummer, af hvilka åtskilliga omfatta från 2 ända till 15 föremål. Hvarje nummer är i katalogen af sakkunnig person särskildt beskrifvet och alltsammans ordnadt i 11 uti nödiga underafdelningar sönderfallande hufvudklasser, hvilka senare jag torde, för att visa samlingens mångsidighet, här böra anföra, nemligen:

1. Stengods och fajans;
2. Porslin;
3. Arbeten i glas;
4. Emaljarbeten;
5. Arbeten i silfver och guld;
6. Ur;
7. Arbeten i jern, koppar, brons, messing och tenn;
8. Arbeten i trä;
9. Arbeten i ben, elfenben, sköldpadd och kokosnöt;
10. Arbeten i bernsten och åtskilliga stenarter; och
11. Broderade arbeten.

Beträffande dessa arbetens beskaffenhet är lätt att förstå, att den är sådan, som man kunnat vänta af samlarens väl kända smak och skönhetssinne.

Samlingarne äro skänkta utan något dervid fästadt vilkor, hvadan den högsinnade gifvaren, hvilken utan all fråga lifligt kände och beklagade bristen af ett offentligt museum af denna art, tydligen velat

lemnastaten fria händer att på lämpligaste sätt göra dem fruktbarande för det folk han så högt älskat.

Då detta endast kan ske genom samlingarnes förflyttande till hufvudstaden, men staten för närvarande icke läser ega någon för sådant ändamål lämplig lokal att upplåta, borde en sådan anskaffas. Någon annan utväg att kunna, utan allt för långt dröjsmål, göra samlingarne nyttiga, torde derföre för det närvarande icke finnas, än att för dem förhyra en lokal, hvilken, enligt sakkunniga personers uppgift, med en golfyta af omkring 5,000 kvadrattots areal, lemnar utrymme både för de nuvarande samlingarne och den tillökning, som under loppet af åtskilliga år antagligen kan genom gåfvor tillflyta desamma. Men det torde dessutom vara nödigt att erhålla utredning och förslag om de åtgärder, som böra vidtagas, för att för framtiden på ändamålsenligaste sätt förvara och för allmänheten hålla tillgängliga dessa samlingar, och att derföre hos Kongl. Maj:t göra en underdånig anhållan, det Kongl. Maj:t behagade till en kommande Riksdag afgifva sådant förslag.

Någon skall till äfventyrs invända, att det endast eller till aldra största delen blifver hufvudstaden, som drager nytta af en sådan institution. Men utom det att detsamma lika väl skulle kunna sägas om alla der befintliga samlingar, besinnar man då icke särskildt, hvilket stort antal af dem, som egna sig åt industri, handverk och hemslöjd, besöka landets i hufvudstaden förlagda största bildningsanstalter derför och omedelbart derefter eller sedermera i Stockholm praktiskt utbilda sig i sina yrken. Dessutom torde kunna antagas, att åt det ifrågasvarande museet skulle komma att gifvas en sådan organisation, att, såsom det är fallet med South-Kensington m. fl. andra, dess verksamhet till en del blifver så till sägandes ambulatorisk eller spridd omkring hela landet, derigenom att ett urval ur samlingarne i en viss cirkulation skulle på olika tider uppställas i andra delar af riket, synnerligast vid de tekniska skolorna eller i öfrigt i de städer, som vid lämpliga tillfällen dertill upplåte lokal, hvarjemte modeller för särskilda slag af husslöjd och handverk skulle på begäran utlånas till de delar af landet, der något särskildt behof gjorde sådant nyttigt och nödigt, och hvilket den stora tillgången på dupletter i den nu skänkta samlingen skulle göra så mycket lättare att verkställa.

Mycket är visserligen redan gjordt för yrkesmannens undervisning i vårt land, men för att densamma skall blifva rätt fruktbringande och ställa oss någorlunda i jembredd med andra folk, behöfves, såsom komplettering dertill, studerandet af i verkligheten utförda alster af
ädel

ädel stil, utmärkt smak och konstskicklighet. Detta är en åskådning- undervisning, som hittills felats oss, som aldrig kan umbäras eller ersättas af den undervisning, som för öfrigt lemnas vid våra tekniska läroverk, huru högt denna än må drifvas och hvilken sednare först genom den förra kan komma till sin rätta och fulla användning.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, får jag härmed vördsamt föreslå, det Riksdagen ville besluta:

att de af framlidne Konung Carl XV till staten skänkta samlingar, hvilka äro förtecknade uti den af Jacob Falke år 1871 upprättade, tryckta katalog, skola, beträffande den del deraf, som förvaras å Ulriksdals Kongl. lustslott, till Stockholm förflyttas, för att derstädes tillsammans med den öfriga delen deraf, som för närvarande är inrymd å Stockholms slott, i lämplig lokal uppställas, vårdas och hållas för allmänheten tillgängliga;

att, till bestridande af kostnaden för nämnda flyttning samt inredning af berörde lokal och samlingarnes uppställning derstädes, anslå ett belopp för en gång af sextusen riksdaler riksmünt, att under år 1874 utgå;

att, till hyra för denna lokal samt till personal och öfriga kostnader för samlingarnes vård och förevisning, anslå ett belopp af femtusen riksdaler riksmünt för ett års tid, att såsom förslagsanslag för 1874 utgå; och

att, med underdånig anmälan om dessa af Riksdagen för dess del fattade beslut, hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville till näst sammanträdande riksdag afgifva nådig proposition om de åtgärder, som Kongl. Maj:t anser böra vidtagas, på det att dessa samlingar må kunna på ändamålsenligt sätt förvaras och allt framgent hållas för allmänheten tillgängliga.

Om remiss af denna motion till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 Januari 1873.

C. F. Lundström.